

Izhaja vsak četrtek popoldne.
V slučaju praznika dan poprej.
Cena:
za en mesec Din. 4
za štiri leta " 12
za pol leta " 24
Posamezna štev. stane 1 Din.
Uredništvo:
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6 III.
Rokopisi se ne vračajo.
Netrankirana pisma se ne sprejemajo.

PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportažni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2.
Inserati se računajo
po dogovoru.

Trboveljski škandal v parlamentu.

V parlamentu se je vršila te dni zanimiva debata, ki jasno osvetljuje vse divje izkoriščanje, ki si ga dovoli danes v »svobodni« Jugoslaviji brezsrčni kapitalizem na brezpravnih delavskih slojih.

Potek zadnjega rudarskega štrajka v revirjih podokratene Trboveljske družbe je znan. Veliki državotvorec in dr. Žerjavov finančnik g. Avgustin Praprotnik je tedaj z najaktivnejšo pomočjo poradijaljenih javnih oblasti z brezprimernim nasiljem brutalno zadušil gibanje obupanega delavstva, ki ni zahtevalo pravih drugega kot le skromnega, a vsaj človeka dostojnega življenja. Jugoslovanski parlamentarni klub je gleda na tedanje dogodke vložil interpelacijo na vlado, v kateri je zahteval pojasnila in kaznovanja krivcev, ob enem pa socializacijo tega največjega industrijskega podjetja v naši državi.

Vlada je z odgovorom na interpelacijo odlašala in odlašala. Le najodločnejšemu nastopu dr. Antona Korošca pri prizadetih ministrih in v seji klubovih načelnikov, se je vlada udala in spravila interpelacijo na dnevni red. Načelnik Jugoslovanskega kluba dr. Anton Korošec je poleg tega tudi posredoval pri posameznih ministrih in izposloval zagotovilo, da bo vlada zastavila svoj upliv, da se krivice poravnajo ter pristala na povzemanje 4 Din. na dan. Odločnim in spretnim pripravam dr. Korošca se moramo zahvaliti, da se je ta interpelacija obravnavala na evropski način, kar sicer v Belgradu ni navada.

Ta interpelacija je prišla v parlamentu v razpravo pretekli četrtek in razprava je trajala ves dan. Kot prvi je govoril naš poslanec Kremžar, ki je v trdih, a zaslužnih besedah obračunal z vlado, zlasti pa še s prizadetimi ministri, to je ministrom za notranje posle, pravosodje, socialne politike ter šum in rud. Napadeni ministri so se skušali izgovarjati, vključ temu so pa morali sami priznati, vsaj med vrstami, da so postopale krajevne oblasti pristransko in da zadene velik del krivde tudi Trboveljske kapitaliste. Na popoldanski seji je potem govoril še naš poslanec Kugovnik, za njim pa naš stari borec J. Gostinčar, ki je v najostrejši obliki zavrnil vse jalove izgovore ministrov ter razkril vse grdobije, ob priliki tega žalostnega štrajka, ko so demokratski kapitalisti in radikalni vlastodržci v bratskem objemu navalili na izžeto delavstvo. Energičnemu nastopu naših poslancev se je zahvaliti, da je bila končno sprejeta resolucija, glaseča se:

»Pozivlje se vlada, da v smislu izjave ministra šum in rud izposluje rudarjem povzemanje 4 Din. na dan in ukrene, da društva podjetnikov sprejmejo odpuščene delavce nazaj.«

Malo je to, zelo malo, a ne moremo in ne smemo zamolčati silnih težav, katerim se imamo zahvaliti, da je prišla interpelacija sploh na dnevni red.

Zgodil se je pa ob tej priliki nečuvven škandal, katerega delavstvo nikdar ne bo pozabilo. Naš poslanec Kremžar se je obrnil na privilegirane »delavske zastopnike« socialne demokrate, da bi tudi oni podprli to interpelacijo Jugoslovanskega kluba, toda socialist Divac je to — odklonil, češ da bo itak nastopil za rudarje, da pride interpelacija na dnevni red. Že to postopanje »de-

lavskega zastopnika« je več kot značilno, a kraljevi socialist Divac ni držal niti besede, temveč je ob priliki opisane debate hrabro — molčal, z izgovorom, da se bo spomnil rudarjev ob priliki proračunske debate. Ob tej priliki se nehote spominjamo slavnostnih dr. Korunovih pljučk s cmoki v Unionski restavraciji, kajti kavalirska obzirnost socialističnih kolovodij do trboveljskih demokratov postaja vsak dan značilnejša in sumljivejša. In potem se ti ljudje še upajo prikazati med rudarje. Ej, poslovne zveze med Žerjav-Praprotnikovo in Kristan-Korun-Prepeluhovo družbo še niso zarjavele, kakor vse kaže. Toda rudarji ne bomo plačevali teh zvez!

»V današnji družbi ne razpolaga ne delavec, ne obrtnik, ne kmet svobodno s svojo lastno delavno silo«, je zaklical naš Gostinčar v četrtkovi razpravi. To je res, toda v naši državi, ki so ji dali njeno današnjo obliko gospodje a la od Trboveljske družbe na usta raznih Žerjavov, Pribičevićev in Divacov ter jo upravljajo radikalni korupcionisti, ne razpolaga delavec sploh z ničemer več. On je danes brezpraven bolj nego je bil v srednjem veku. Kedaj bo ljudstvo, zlasti pa še delavstvo, izpregledalo ter po zasluženju obračunalo s krivimi preroki, ki mu trosijo peska v oči, za hrbotom pa barantajo z njegovimi krvosesi.

Politični pregled.

Pri nas.

Radikalni vladi v Belgradu klenka najbrže že mrtvaški zvonec, kajti opozicijski blok, o katerem smo poročali že zadnjič, je do malega že ustvarjen. Očividno so tudi Radičevci uvideli jalovost svoje abstinenčne politike ter se vsaj z delom svojih poslancev udeležijo generalnega naskoka na radikalno vlado, ki ga ta ne bo prebolela. Iz opozicijskega bloka bo pa seveda izločeno Pribičević-Žerjavovo krilo »demokratske« stranke, ker je to v prvi vrsti odgovorno za današnje stanje, kajti radikalni danes končno ne delajo drugega kot to, da nadaljujejo politiko, ki sta jo uvedla v Belgradu Žerjav in Pribičević.

G. Pucelj ima smolo. V Ljubljani se je zvezal z radikali, v Belgradu se pa približuje njegov klub opozicijskemu bloku. Očividno bo obsedel generalisimus naših kmetijcev — med dvema stoloma.

Naši »Jutrovcji« dan za dnem kričijo o političnih mahinacijah »Jadranske banke«, da bi odvrnili ljudsko pozornost od umazanij Žerjav-Praprotnikove »Slavenske banke«.

G. Tone Kristan, ustanovitelj devetstodevetindesetdesete socialistične klikice pridobiva baje vsak dan več pristašev. V njegovo naročje se vračajo zlasti starejši sodrugji.

V inozemstvu.

Kapitulacija. G. Pašić, Ninčić in Mussolini so podpisali v nedeljo v Rimu »sporazum«, ki prepušča Italijanom vse, kar so ti zahtevali, predvsem Reko. S tem so so polastili Lahi še zadnjega pristanišča v gornjem Jadranu, ki prihaja v poštev za prekmorski promet in s tem so dobili tudi ključ do vsega Jugoslovanskega gospodarstva v roke. Očividno hočejo Srbi Slovence in Hrvate gospodarsko popolnoma zadušiti ter jih spraviti s

»Ni potrebno, grem jaz sam«, reče Ordinov in se obrne proti vratom.

»Kar se mene tiče — ti si sam najel sobo... Gospod, gospod, počakaj! Ordinov se obrne; hišni sluga je spoštljivo prijel za kapo.

»Kaj je?«

»Če greš ti, grem jaz k gospodarju.«

»In potem?«

»Rajši grem ven.«

»Ti si prismoda,« odvrne Ordinov in se obrne znova, da bi šel.

»Gospod, gospod, počakaj no!« Fant se zopet dotakne kape in se skremži napol razburjeno. »Rad bi ti nekaj svetoval; bolje je, da ohraniš močno srce. Zakaj bi preganjal ubogega človeka? Ali veste, da je to greh? Bog tudi zahteva, da se to ne sme, to veste sami.«

»Poslušaj tedaj, vzemi to tukaj. In zdaj mi povej, kdo je on?«

»Kdo je on?«

»Da.«

»To vam bom povedal tudi brez denarja.«

Nato vzame zopet metlo v roke, mahne z njo enkrat, dvakrat, potem pa zopet dvigne oči in premeri Ordinova, trudeč se, da bi napravil važen izraz v obrazu.

»Ti si dober, gospod. Če nočeš živeti z dobrimi ljudmi, potem jih pusti. Stori po svoji volji. Slišal si, kaj jaz mislim.«

tem tudi politično na kolena. Tudi srbski prepotenci in korupciji bo še odbila ura.

Ramsay Macdonald je končno prevzel vlado najsilnejšega imperija, kar jih je kedaj videl svet, to je Velike Britanije. Dolgo se gospodje lordi in razni multimilionarji niso mogli sprijazniti s to mislijo, končno so v svoji prirojeni uvidevnosti vendarle spoznali, da je najpametnejše, če se uklonijo ljudski volji. Tako je prevzel glavno krmilo sveta v roke delavec in prepričani smo, da bo izpolnil vanj stavljenе nade. Da, da, Angleži znajo, drugače kot pri nas, kjer tvori začetek in konec vse državniške modrosti — zakon o zaščiti države.

Madjarska dobi precejšnje mednarodno posojilo v zlatu, baje za svojo gospodarsko rekonstrukcijo. Po kurzu njene dosedanje politike sodeč, bo pa obstojala ta gospodarska rekonstrukcija v — novem oboroževanju.

Italijanske volitve se vrše koncem aprila. Ljudska stranka — takozvani popolari — nastopijo samostojno, a glede na velike pretresljaje, ki jih je prizadel Mussolini tudi njim, utegnejo rešiti komaj četrtino dosedanjih mandatov, ostale stranke bodo pa enostavno pomeđene iz politične pozornice, če še v zadnjem trenutku ne sklenejo enotnega nsatopa. Slovenci, ki imajo sedaj 5 poslancev, utegnejo v najboljšem slučaju rešiti enega.

Usoda izgnancev.

Iz daljnje Westfalije se radi nemške katastrofe začnajo vračati oni naši ljudje, ki za časa avstrijskega gospodarstva niso našli kruha na svoji zemlji ter so bili prisiljeni iskati si ga v daljni tujini. Štirideset tisoč se jih baje vrne in prvi že prihajajo, a kaj vidimo:

1. Vlada je votirala za te repatrirance a 5 Din. na osebo, a še o tej »velikodušni podpori« ne ve živ krst ničesar;

2. ljubljanska pokrajinska uprava se za sestradne družine, ki se vračajo, sploh ne zmeni, češ da je socialno skrbstvo itak likvidirano;

3. delavska zbornica menda sploh ne ve, da se vračajo tisoči delavcev, zato tudi ne pokaže nobene inicijative;

4. izgnance sprejema domovina tako, da jih pusti umirati sredi zime na cesti.

Novi angleški ministri.

O prvem ministru Mac Donaldu smo govorili zadnjič. Omenimo še to, da so bili njegovi stariši majhni kmetje in da je bil namenjen za ljudskošolskega učitelja. Njegova žena je bila nečakinja slavnega Gladstone-a; imela je nekaj denarja, nekaj je zaslužila s knjigami, tako da se ni nikdar imel direktno boriti za vsakdanji kruh.

Trgovinski minister Sidney Webb je ena najboljših glav delavske stranke. Najprvo je bil privatni uradnik, potem je pa predaval nacionalno ekonomijo na londonski mestni visoki šoli in v delavskem kolegiju. Nato je postal profesor za javno upravo na londonski univerzi. Ustanovil je v Londonu šolo za gospodarsko in politično znanost. Zunanost njegova je bolj učenjaška. Skupaj z ženo Beatrico je izdal veliko »Zgodovino delavskih zvez«. Izdal je tudi mirovni manifest delavske stranke.

Nato ga pogleda Tatar s še bolj značilnim izrazom, toda se je napravil užaljenega, ko je zapazil Ordinovo ravnodušnost, in je spet začel pometati. Nazadnje se vendar napravi kot da je delo dovršil, se približa Ordinovu s tajinstvenim obrazom, napravi posebno znamenje, katerega pomen pa je Ordinovu v vsakem slučaju ostal nejasen, in zamrmra:

»On je — ali razumeš!«

»Kaj?«

»Ob pamet.«

»Kako to?«

»Pa če ti povem! jaz vem, kar vem!« nadaljuje Tatar v še bolj tajinstvenem tonu. »On je bolan. On je imel ladjó, tako veliko, ali veš, pa še tretjo in četrto. Vse so vozile po Volgi, jaz sem z Volge, in tedaj je obstojala še neka tovarna, ki pa je pogorela in tako je to prišlo!«

»On je tedaj znorel?«

»Ne, ni — vseeno ne! Nikakor ni znorel! On je pametna glava. On ve vse. Prebral je mnogo knjig in tedaj je drugim pripovedoval resnico! Tako — ako je kod prišel: dva rublja, trije rublji, štirinajst rubljev, kolikor pač kdo da — pa odpre knjigo in pove vse, tako in tako, vso resnico! Toda najprej denar na mizo, brez denarja — niti besede!«

(Dalje prihodnjič.)

Mlada žena.

III.

Vso noč sta v razburjenju prebila pri bolniku. Drugega jutro je Ordinov šel ven, kljub svoji bolesi, katere ni premagoval, že zgodaj zjutraj. Na dvorišču je zopet srečal Tatarja. To pot ga fant pozdravi že od daleč in ga gleda radovedno, toda videti je bilo, da se je takoj zopet potajil in se lotil nekega popravila pri svoji metli, toda vseeno je še skrivaj motril Ordinova, ki se mu je dolagoma bližal.

»No, ali nisi nič slišal nocoj?« vpraša Ordinov.

»Slišal sem dobro.«

»Kakšen človek je to? Kdo je on sploh?«

»Sami ste najeli sobo, morate samj vedeti. Moje delo to ni.«

»Vraga, fante, odgovori, če te vprašam!« zakriči Ordinov besno in v bolestni razdraženosti, ki mu je sama po sebi bila nova.

»Kaj to pomeni? Ali sem morda jaz česa kriv? Ti si sam kriv, ker si preplašil človeka. Spodaj stanuje mojster za mrtvaške krste, on sicer ničesar ne sliši, toda nocoj je vseeno slišal, in njegova stara je gluha na obe ušesi, pa je tudi na drugem dvorišču, ki je pač že dosti daleč, so slišali to — vidiš torej! Jaz pojdem na policijo!«

(Dalje.)

decembra 1917, in je formuliral v njem načela za novo ureditev Evrope.

Clynes je zastopnik ministrskega predsednika in »tajni varovalec državnih pečatov«, začel je kot **navaden delavec**, in ko je bil lani povabljen h kralju na obed, so ga delavci na zborovanju zato hudo napadli. Rekel je: »Saj nisem republikanec, in tudi naša stranka ni republikanska. Vsak dober Anglež priznava monarhijo«.

Od drugih ministrov je značilna osebnost lord **Par-moor**, znan kot velik prijatelj mirovnega stremjenja; veliko je naredil za olajšanje bede v Avstriji in na Nemškem. Novi vojni minister **Thomas**, voditelj delavstva, je bil svojčas **vlakovodja**. Minister **Ponsonby** je bil pa **osebni strežaj** kraljice Viktorije in nato **diplomat**. Šele po vojski je prestopil v delavsko stranko. Minister **vere Travelyau** je pa med najbogatejšimi angleškimi **veleposesniki** in kljub temu pristaš delavske stranke. Leta 1914 je bil državni podtajnik, je pa svojo službo odložil, ker ni bil za vojsko z Nemčijo.

Novi zakladni kancelar — mi pravimo finančni minister — **Snowden** je pa iz uradniške rodovine. Tudi on je bil **uradnik**, pa je službo pustil, hoteč se popolnoma posvetiti svoji stranki. Je eden najboljših poznavalcev angleških financ, 60 let je star in hodi po berglah.

Nekateri sedanji ministri so bili že prej ministri, v drugih strankah. Tako lord **Haldane**, ki je znan po svoji veliki politični vlogi dve leti pred svetovno vojsko. Takrat je bil vojni minister in so ga poslali v Berlin k Viljemu v dosego nevtralizetne pogodbe med Nemčijo in Anglijo. Veliko se je takrat pisalo o tem. Ni pa imel uspeha in sicer vsled nepopustljivosti tako ene kakor druge stranke.

Tudi **Henderson** je bil že minister in sicer član koalicijskega ministrstva, takrat, ko so bili konservativci združeni z enim delom liberalcev. Bil je celo član ožjega vojnega sveta, kar mu je njegova stranka zelo zamerila. Saj je med socialističnimi voditelji. Ker je pa zelo zmožen, so mu seveda odpustili.

Poročila nam pravijo, da je Mac Donald že krenil na pot svojega programa in ga hoče hitro izvesti.

Tedenske vesti.

G. Janko Arnšek, krojač v Hrastniku nam sporoča, da gotovi ljudje njemu očitajo, da sporoča »Pravico« gotove lepe novice iz Hrastnika, ki neki gospodi niso všeč. Mi radevolje potrjujemo, da g. Arnšek ni v nobeni zvezi z zadnjim dopisom, ki žigosa naprednjakarsko veselico in z njo združene dogodivščine. Uredništvo.

Na **Koroški Beli** smo imeli 27. t. m. občinske volitve. Dobili smo 12 mandatov, socialisti 9 mandatov in vsi združeni naprednjaki z narodnimi socialisti vred 4. »Napredni elementi« so krepko pogoreli.

Preteklo soboto so narodnoobrambna društva sklicala v ljubljanskem Unionu protestni shod proti Pašić-Mussolinijevi kupčijski pogodbi za Reko. Manifestacija bi bila lepa, če bi je ne bila skazila nesrečna Orjuna. Ti ljudje so smatrali, da morajo zopet enkrat povedati Ljubljančanom, da so na svetu. Začeli so žvižgati in upiti in g. Kranjc je govoril. Manifestaciji je ta špek-takeel mnogo škodoval. Za delavstvo naj bo to opomin, da naši fašisti še živijo. Delavci ne smemo trpeti teh terorističnih organizacij, in jih v kali zatreti kjerkoli se pojavijo.

Konec železničarske stavke na Angleškem, London, 29. januarja. V mezdnem sporu na železnicah je prišlo do sporazuma. Pogoji ureditve spora so bili sprejeti ter se je sklenila vzpostavitev dela. Upajo, da bo promet še nocoj vzpostavljen v normalnem obsegu.

II. delavski večer Jugoslovanske Strokovne zveze v Rokodelskem domu je lepo uspel. Tovariši Terseglav je predaval o **delavski zavesti** in je pojasnil v lepih in nazornih izvajanjih težko vprašanje o marksističnem pojmovanju razrednega boja in pokazal na razliko, ki jo v boju za boljši družabni red zastopa krščanski socializem. Opozoril je na težke vzgojne in izobraževalne naloge, ki čakajo delavsko gibanje, ki mora delavcu predvsem zbuditi zavest človečnosti, pravice in resnice. — Po predavanju se je razvila dolga debata, ki je sprožena vprašanja še bolj pojasnila. Prihodnji dis-

kuzijski večer bo zopet v torek zvečer v Rokodelskem domu.

V Prevaljah je imenovan za srezkega načelnika, po starem okrajnega glavarja — bivši policijski komisar F. Senekovič, dosedaj pri okraj. glav. Celje. Znan je kot zaščitnik Orjune.

Zahvala! Podpisani se najiskrenejše zahvaljujem naši strokovni organizaciji in njenemu predsedniku tov. Uranjeku za izposlovanje draginskih doklad k moji penziji. Zastonj sem se poprej obračal na vse druge organizacije in stranke. Živela Del. zveza! Hvaležni Zapušek Martin.

D. M. v Polju. Nek sodrug iz Vevške ppairnice, oziroma iz Zaloga se je oglasil v »Glasu Svobode« in zapel takole. »Nezavisni« smo se ustanovili v papirnici. Klerikalci so se ustrašili. »Nezavisni« se bomo borili in klerikalcev bo konec. »Nezavisni« se bomo organizirali in klerikalci nas bodo spoznali in bodo postali vsi »Nezavisni«. »Nezavisni« imamo sodruga, ki nas organizirajo vsakih štirinajst dni pod drugo firmo, tako da smo vedno »frš und zauber«. Klerikalci pa imajo vedno stari »gvant«, pa je vedno lepši, močnejši in trepnejši. »Klerikalci« imajo kričanje, krvose in priganjaje, mi jih pa nimamo. Klerikalci imajo 21 poslancev, ki niso za nič, mi smo jih imeli 51, sedaj jih nimamo nič. »Klerikalci« imajo našo občino v rokah, mi je pa nimamo. Če bi mi vse to imeli, kar imajo klerikalci, bi se delavstvu dobro godilo. — Mi krščanski socialisti, ki naše tičke dobro poznamo, vemo prav dobro, da bodo odleteli kot odlete vse ptice selivke. Pri nas je zanje prehuda zima.

Kako je z delavskim vprašanjem?

Tik po vojni je stalo delavsko gibanje zelo ugodno. Delavstvo izven SLS je bilo enotno organizirano v socialno demokratični stranki, ki je bila po številu takoj za SLS. Ker so bile ostale stranke razcepljene in ker je po celem svetu socialna misel tedaj visoko stala, je izgledalo, da bo delavstvo tudi pri nas v politiki odločilen in viden faktor. Kljub pretežno kmečkemu značaju SLS je bilo takoj po prvih političnih nastopih jasno, da ta kmečka večina v SLS delavstvu ni neprijazna in da v pravnem pojmovanju socialnih reform ne bo ovira ampak celo zelo iniciativna. Vse je tedaj pričakovalo, da se bo pri nas podobno kakor v Nemški Avstriji stvorila solidna večina iz SLS in socialne demokracije, da bosta tako pri nas združeno kmet in delavec vladala.

Vsi vemo, da je prišlo drugače in zakaj. Voditelji socialne demokracije so izdali interese delavstva za svoje osebne koristi demokratom. Demokratije so z njihovo pomočjo iz socialnih reformnih načrtov **zajeli videz**, izločili pa socialno jedro in ustvarili vrsto **karikaturno** mesto socialnih ustanov. Delavstvo je kmalo spoznalo, da je bilo goljufano, toda namesto, da bi bilo pogladno neznajne voditelje in postavilo na njih mesto poštenjake, se je razcepilo v celo vrsto malih brezposelnih strank in tako omogočilo svojim bivšim voditeljem nadaljno ribarjenje v kalnem.

V tem žalostnem času je kakor vselej v zgodovini v podobnih prilikah začelo nastopati celo število novih prerokov z najradikalnejšimi frazami, ki so dobile dovolj netiva zlasti iz boljše vizma in začelo mešati delavstvo z nedosegljivimi programi, da je izgubljalo smisel za dosegljivo in potrebno.

Med tem je socialna misel po celem svetu začela padati, nastopil je čas reakcije. To je bilo posebno ugodno za naše demokrate, ki so prikrojili svoje navidezne socialne reformne ustanove tako, da bi ostalo naše delavstvo za večne čase vključeno v njihove kapitalistično strankarske okove.

Edino delavstvo, organizirano v Delavski zvezi in po njej v SLS je sploh opazilo, kdaj je prešla pri nas socialna misel iz ofenzive v defenzivo. Delavstvo med Hrvati in Srbi nima niti tradicije niti socialne šole, kakor jo je dobilo delavstvo v Sloveniji že v Avstriji. Zato je razumljivo, da je naše delavstvo tudi med prvimi spoznalo pomen vprašanja avtonomije Slovenije.

Najprej moramo delavci v Sloveniji skupno z našimi kmeti izbojevati avtonomijo, potem bomo v zdru-

ženi Sloveniji izvedli v njej naš socialen program. Socialne ustanove polpretekle dobe bomo otrebili rje naših demokratov in izvršili Krekov socialni načrt. Z našim itak izmozganim in sproletariziranim kmečkim stanom se bomo lahko sporazumeli, samo, če nas ne bodo ovirali voditelji, ki bi smatrali tak sporazum kot priliko za nove kravje kupčije kakor ob lažisporazumu z demokrati.

Na vas tovariši v razcepljenih delavskih strankah je, da se pravočasno otresete svojih »voditeljev« in vstopite v našo Delavsko zvezo, da bomo močni in številni sedli skupno z našimi kmeti k mizi in organizirali našo avtonomno Slovenijo na pravih krščansko-socialnih načelih.

Delavska zveza.

Vič. Dne 25. jan. 1923 ob pol 8. uri zvečer se je vršil v dvorani društvenega doma občni zbor naše »Okrajne Delavske zveze«. Na zboru je poročal g. Jan-ko Kralj o ciljih in potih krščansko-socialističnega delavskega gibanja, tajnik D. Z. France **Žužek** pa o podrobnih organizaciji. Iz poročila odbornikov je bilo razvidno, da je zveza delovala živahno, nov odbor pa nudi vsa jamstva, da pojde organizacija smoteno do svojega cilja. Občni zbor je pokazal, kako je treba delati! Vičani! Na nas je, da se strnemo v neprodarno armado!

Shod Del. zveze v Trbovljah se je vršil ob veliki udeležbi v nedeljo 27. jan. ob pol 4. uri popoldne. Dvorana Društvenega doma je bila polna. Predsedoval je shod tov. Keše. Govorila sta poslanca Kremžar in Kugovnik. Prvi je govoril o rudarskem štrajku in njegovih posledicah ter raztolmačil debato v parlamentu, ki je delavstvu prinesla tak uspeh. Povdarjal je, koliko za-sluge ima pri tem uspehu dr. Korošec in cel klub slovenskih poslancev. Nato je govoril o delavskih organizacijah in razmerah pri nas. Posl. Kugovnik je očrtal naš notranji položaj v političnem in socialnem oziru. Govorilo se je tudi o premestitvi okr. glavarstva v Trbovlje. Sprejetih je bilo več resolucij. Ena izreka Jugosl. klubu zaupanju zahvalo. Druga pozivlje vlado, naj resno izpolni svojo obljubo, katero je dala pred parlamentom za rudarje. Tretja resolucija zahteva nastanitev okr. glavarstva v Trbovlje. Shod je zelo dobro uspel. Resno delo naših poslancev rodi zaupanje v naših masah.

Okrajna delavska zveza pri D. M. v Polju vabi na prireditve, ki se vrši v nedeljo dne 3. februarja 1924 v prostorih Ljudskega doma ob 4. uri popoldan s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika Delavske zveze. 2. Ljudska igra »Dom« (drama v 4 dejanjih). Vstopnina navadna. Dolžnost vsakega člana in prijatelja krščan. social. gibanja je, da se prireditve udeleži in tako pripomore do končnega cilja. Na udeležbo vabi odbor.

Kaj dela »Delavska zbornica«?

Desetletja se je borilo slovensko delavstvo za »Delavsko zbornico«, ki jo je končno l. 1921 tudi res doseglo. Človek bi mislil, da bo postala ta odslej središče vse borbe za delavske interese in glasnica delavskih zahtev. Toda prišlo je drugače. Ker so bili socialisti in demokratje tedaj še v najprisrčnejšem objemu, je g. Žerjav imenoval člane za delavsko zbornico v takem razmerju, da imajo v njej absolutno večino socialni demokratje, ki so v teku let pokazali popolno nezmožnost za vodstvo take velevažne delavske institucije.

Edino kar je doslej slovenska delavska zbornica naredila je, da je poslala par svojim trabantom, ki so se pa izkazali za docela nezmogljive, da bi upravljali njene posle, sicer pa tvori vse njeno delo mehavično sodelovanje pri različnih pogajanjih med delavskimi organizacijami in delodajalci. Da, tudi to je njena naloga, toda le del njenega namena. Očividno je pa, da sedanji njeni gospodarji sploh ne poznajo namena in nalog delavskih zbornic. Kdo je n. pr. v prvi vrsti poklican braniti razne socialno politične pridobitve, ki si jih je priborilo neposredno po prevratu in jih danes nekdanji očitni, danes pa le tihi socialistični zavezniki demokratje na vsej črti rušijo? Menimo, da delavska zbornica! A kaj je ta v tem oziru doslej storila? Dočim uprizar-

Delavski mladini!

Krščansko-socialni delavski pokret v Sloveniji ni posvečal dozdale nobene skrbi organiziranju delavske mladine. In vendar je to nujno potrebno, da vzgojimo naraščaj, ki bo kos ogromnim nalogam, katere čakajo proletariat celega sveta v obče, Slovenije pa posebej.

Vsa čast nam starim, toda nov čas zahteva novih, svežih in gibčnih umov, ki z njimi razpolaga samo mladi rod. Bog novega vina ne vlija nikoli v stare posode. Mi veterani smo svoje delo častno opravili in se bomo počasi morali umakniti v rezervo, bojno črto pa bo na polnila naša mladina.

Vsako delavsko strokovno društvo, vsak delavski okraj se mora začeti brigati za to, da osnuje delavske mladinske krožke. Hvala Bogu imamo v zadnjem času že »Krekovo mladino«, ki mora postati matica mladinskih društev po celi deželi.

Katera bodi njihova naloga?

V delavski mladini je treba zbuditi, negovati in do viška razviti delavsko stanovsko zavest. Delavec-mladenič mora postati ponosen na to, da je delavec. Kajti biti delavec, to pomeni danes biti borec za idejo nove človeške družbe. Delavec biti, ne pomeni samo vihteti kramp, sukati lopato, služiti mašini, marveč pomeni pripravljati se na to, da se sedanja kapitalistična družabna mašina zameni z novo, ki bo tekla v prid celemu

človeštvu in vsem donašala sadove trudapolnega dela, ne pa da, kakor sedaj, bogati samo malo peščico sebičnih izkoriščevalcev tujega truda in znoja.

Delavski mladenci in mladenke! Najlepši stan na svetu je vojaški, najbolj častni in najbolj slavni. Toda ne biti vojak v službi kapitalistov, umirati za njihove profite, ubijati in se pustiti ubijati za aneksije, kontribucije in reparacije, ampak biti vojak v službi zatiranih, izkoriščanih, tlačanih! Kajti v takem vojščaku mora biti visoko razvito čustvo pravicoljubja, ljubezni do siromakov in razžaljenih, brezpogojne udanosti sveti stvari socialno zapostavljenih in brezmejne požrtvovalnosti v borbi zoper one, ki imajo vso moč v rokah, ki imajo milijarde, ki imajo bajonete in paragrafe za seboj. Iči zoper vse to v borbo, to je čast, kakor si večje ni mogoče misliti!

Na okope, delavska mladina! Na okope — to se pravi v družbo, v »Krekovo mladino«, uriti se v svitlem orožju uma, da bo inteligenca, vse, kar je svežih, pogumnih in plodovitih misli, združeno v **delavskih vrstah!** To bodi naš cilj. Na Angleškem so zdaj postali ministri bivši kovinski delavci, rudarji in strojniki. Na Ruskem so tudi delavci pokazali, da so bolj sposobni voditi državo nego bivša gnila caristična inteligenca. Socialisti v Italiji so zato propadli, ker si niso vzgojili inteligentnih moči, ker sploh niso imeli nobenih izobraževalnih delavskih organizacij. Da bi delavec, vzgojen v

stanovski zavesti, seznanjen s socialnimi problemi in poln moralnega čuta za blagor družbe, ne mogel voditi države, je prosta buržujska bajka. Buržuazija meni, da je za vodstvo države potrebna vsa njena učenjaška juridična navlaka; potrebna pa je v resnici le zato, da vzdržuje sedanji krivični družabni red, kateremu služijo. Delavci moramo pokazati, da zdrava pamet in visoka moralna zavest ter ljubezen do blagra celokupnosti pomeni več kot kupi knjig in paragrafov, s katerimi je liberalno kapitalistično meščanstvo zgradilo državo, da v njej lahko nemoteno vlada.

Delavska mladina! V naša delavska društva! Kajti ti ti boš poklicana, da streš sedanjo reakcijo in naznaniš zarjo novega dne človeštvu!

Vzgojstvo.

Potreba vere pri vzgoji.

(Po Mostertsu — A. K.)

II.

Drugi razlog potrebe vere pri vzgoji je v **notranji zvezi med vero in nrvnostjo**. Jedro vzgoje leži v razmerju teh dveh in pa kako v resnici vzgojiti fanta po njenih načelih kakor pravi Otokar Prohaszka: »Težišče življenja ni v spoznanju, temveč v **dejanju**, ki sledi te-

jajo različne delodajalske korporacije sistematično gonjo proti vsemu socialnemu skrbstvu ter delajo z naravnost občudovanja vredno energijo, molči delavska zbornica kot grob in ne gane z mezinem. Tri leta že »deluje«, a javnost o vsem njenem »delu« še ni izvedela prav ničesar, lahko trdimo, da širša javnost niti ne ve ne za njeno eksistenco. Da o kakem iniciativnem delu pri njej ni ne duha in ne sluha, je jasno, čeprav bi morala sploh vsa iniciativa v socialnih vprašanjih izhajati baš od nje.

Tako ne gre več naprej. Doslej smo jo pardonirali, ker smo upali, da se polagoma vendarle zave svojih dolžnosti, toda pritožbe naših pristašev in organizacij se vedno bolj množijo, zato ji bomo posvečali odslej nekoliko več pozornosti. Ta institucija nikakor ne sme biti več zgolj preskrbovalnica za gotove kliče.

Inserirajte v »PRAVICO!«

Prosveta.

Zagorje. Naša skupina rudarjev je pričela s stalnim prosvetnim socialnim tečajem. Predavanja se vrše vsako nedeljo ob treh popoldne v društvenem domu. Predavali bodo: Dr. A. Gosar, Franc Terseglav, France Žužek in drugi. Prvo predavanje je vodil tov. Janko Kralj v nedeljo, dne 26. t. m. o temi: »Materialistični in krščanski socializem«. Udeležba dobra, referat prvovrsten, debata sijajna. Drugo predavanje se vrši v nedeljo, dne 3. febr. 1924 ob isti uri v istih prostorih. Predava dr. A. Gosar. Zagorjani! Udeležimo se teh socialnih tečajev, ki nas bodo usposobili za težki boj, ki bo nujno še prišel in v katerem morajo zmagati pravice delovnega ljudstva!

Iz Zaloga pri Dev. Mar. v Polju. Pri nas obstoja že nekaj mesecev neko društvo, ki se imenuje »Čitalnica«. Je nekaka dvoživkarska organizacija, ne belo ne črno, ne tič ne miš. Tako vsaj zatrjujejo člani. V resnici je pa stvar čisto drugačna. Ta čitalnica je organizirana v ljubljanski Zvezi kulturnih društev, torej steber kapitalistične liberalne dem. stranke. Može sami strastni liberalci od častnega predsednika, ki pripada tisti organizaciji, ki je proglasila našo lepo slovensko zastavo za autonomistično cunjo, do zadnjega naprednega škričca, ki ne ve kaj hoče. Neznajnost, neodkritost, nevarnost je krinka, pod katero hoče ta klika spraviti nezavedne delavske trpine polagoma za sužnje kapitalizma. Če ste moše stopite na plan in povejte ljudem resnico. Potem seveda boste ostali sami, in tega se boste bali. — Delavci, tovariši, trpini, za Vas ni mesta v taki organizaciji, ki še podpira umirajoči kapitalizem. Organizirajte se v naši Delavski zvezi. Porabite svoje moči rajši sebi v korist, mesto v škodo. Tudi pri nas boste dobili vsaj toliko izobrazbe in razvedrila kot tam. Z vsej močmi na delo. Zalog mora postati opora za naše delo. Vsi, ki hočete delati, pridite v Delavsko zvezo, ki se razvija in krepi vedno močnejše. Boj kot pa kapitalistični birtovski liberalni dvoživkarici.

Krekova mladina.

Krekova mladina v Ljubljani. Skupno predavanje oziroma delavski večeri z Jugoslovansko strokovno zvezo se vršijo vsak torek v dvorani Rokodelskega doma v Ljubljani. Dolžnost vseh članov, da jih sigurno posečejo. Začetek vedno ob osmi uri zvečer.

Zaupniki delavskih organizacij, ako hočete imeti kaka pojasnila glede ustanovitve podružnic Krekove mladine, se obrnite takoj na centralo v Ljubljani. Še enkrat Vas prosimo, na delo, kajti čas hiti, naše vrste moramo ojačiti, da ne bo prepozno. Govornik je na razpolago.

Krekova mladina. Podružnica Sneberje-Zadobrova ima občni zbor na Svečnico 2. t. m. ob 3. uri popoldne v prostorih g. Lovšeta. Člani in članice na svidenje na občnem zboru in pripeljite še druge seboj. Odbor.

Pripravljalni odbor. Sestavljen se je pripravljali odbor za proslavo tridesetletnice kršč. soc. del. gibanja. V odboru je zastopana Krekova mladina po dveh zastopnikih. Odbor se je sestavil na inicijativo Krekove mladine. Tovariši in tovarišice, bodite pripravljeni, da bomo kos svoji nalogi.

mu spoznanju. Kajti svetovni nazor ima tedaj pomen, ako upliva dejansko na voljo človekovo, da se odloči do dejanj, ki so v skladu z njegovim nazorom. Zato pa je potreben nazor, ki je brezpogojen, absoluten, ki se ne spreminja. Potrebna je morala, načela o npravnosti, ki tvorijo temelj, ki se nikdar ne more zrušiti. Samo absolutna morala more dati jamstvo za čednostno življenje posameznika in celotne človeške družbe. Samo ona more vzgojiti prepričane, resnicoljubne, nepodkupljive ljudi, vsaka druga morala vzgoji koristolovce in veterjake. Socialistični-materialistični svetovni nazor ne priznava brezpogoje morale. Kakor uči Friderik Engels: »Mi odklanjamo vsako moralno dogmatiko, ki uči, da je morala zgrajena na večnih principih (načelih), ki stojijo nad zgodovino in nad narodi.« Na ta način se ne more podati in dati nobene trdne podlage za vzgojo značajev, nasprotno, nudi se prilika, da se animal (žival) v človeku še bolj razbrzda. Lepo pravi Fr. W. Förster: »Pravi značaj je zmagoslavje absolutnega nad relativnim.« tj. značaj potrebuje trdnih, nespremenljivih moralnih smernic za vse čase in za vse ljudi; vse kar se spreminja je v škodo značaja in ustvarja neznačaje. Take večnostne zakone pa more dati samo večno, absolutno bitje, ki je povzročitelj vsega, kar obstoja. In samo, ako so te moralne zahteve tudi življenjske zahteve, ki jih je vsemogočni Bog položil v naravo, potem so upravičene in vsak človek se jim mora ukloniti.

Delavski večeri.

Jugoslovanska strokovna zveza je pričela pripravljati »Delavske večere« v Rokodelskem domu v Ljubljani. Dosedaj sta se vršila dva. Na prvem je govoril dr. Andrej Gosar, na drugem pa Franc Terseglav. O vsakem teh večerov bomo prinesli obširnejše poročilo, le danes, žal, vsled prostora ne moremo.

Prosvetna zveza v Ljubljani priredi prosvetne tečaje. Gotovo bodo ti tečaji nov prav koristen virec ljudske izobrazbe. Ljubljansko delavstvo naj se prav gotovo pridno udeležuje.

Delavstvo in zadružništvo.

Iz knjige Ljubomirja St. Kosierja »Problem štednje in naši uložni kapitali«.

V Ljubljani obstoja Zadružna zveza (zadruga z omejeno zavezo), katere predsednik je dr. Anton Korošec in katera ima v sebi združenih 505 zadrug iz Slovenije, Štajerske in Hrvaške in to največ hranilnic in posojilnic. — Število teh zadrug, ki jih predstavlja Zadružna zveza je znašalo l. 1921 480 in se je torej njih število tekom l. 1922 povečalo za 25. — Pa kljub temu povišanju po številu je padlo stanje hranilnih vlog Zadružne zveze od 68 milijonov dinarjev od leta 1921 na 63 milijonov Din. ob zaključku poslovnega leta 1922. Če primerjamo tedaj promet vlog Zadružne zveze z onim od Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani, vidimo, da so vloge te banke v istem času znatno napredovale (za skoro 13 milijonov Din.) i relativno i faktično in je njihovo stanje znašalo l. 1920 še 27 milijonov Din. a leta 1922 42,5 milijonov Din. in koncem l. 1922 skoro 100 milijonov Din.

Kaj sledi iz tega za nas delavce? Zadružna zveza je tisti zavod, ki financira Prvo ljubljansko delavsko konsumno društvo, edino veliko zadružno podjetje, ki ni odvisno od bank od velekapitalistov.

Res je, da so široke delavske mase v stanju stalnega obubožanja, res je pa tudi, da je še vedno dovolj delavskega denarja v liberalnih, privatno-kapitalističnih denarnih zavodih.

Tovariši, pokažimo zavednost tudi na tem polju.

Strokovna zveza.

Prevalje.

Nerazumljivo je vedenje delavcev uslužbenih v tukajšnji papirnici, ki je last grofa Turnskega. Ti, delavci, ki so v večini še dokaj vestni v izpolnjevanju verskih dolžnosti, ter se strinjajo z nazeri kršč. socializma, nimajo poguma biti dosledni in se udeležiti v kršč. strokovni organizaciji. Verjamejo še vedno nekaterim sodrugom, ki povdarjajo, da deluje za zboljšanje delavskih razmer edino stranka socialnih demokratov. Tem revežem ni znano, da se za zmago pravice, ki trebi pot plemenitim dejanjem, bori neprestano stranka kršč. socialistov in to ne brez uspeha. Tem našim delavcem kličemo: v kršč. strok. organizaciji iščimo varstva in pomoči, ker tu vlada nesebičnost in poštenost, ki vodita vztrajen boj proti našim izkoriščevalcem in zatiralcem. Zveza papirniškega delavstva, pomagaj nam, da tudi pri nas dvignemo organizacijo!

Maribor.

Redni občni zbor skupine Poselske zveze v Mariboru se vrši v nedeljo, 3. II., ob 5. uri popoldan v Lekarniški ulici 6, z običajnim dnevnim redom. Udeležba obvezna za vse članice. Veliko dela nas čaka!

Ruše.

Strokovni sestanek delavstva se vrši na Svečnico 3. II. ob pol 9. uri dopoldan v stari cerkveni šoli v Rušah. Pride govornik iz Maribora. Tovariši, udeležite se shoda polnoštevilno!

STROKOVNA ZVEZA TOVARNIŠKEGA DELAVSTVA V LJUBLJANI, STARI TRG 2./III.

Po določilih zvezinih pravil sporočamo vsem včlanjenim skupinam, da se vrši redni letni občni zbor SZTD dne 24. februarja 1924, ob 9. uri zjutraj v spodnjih prostorih.

Kajti npravnost (čednostno življenje), ki nima svojega temelja v neskončnem božjem bitju in vzgoja značaja, ki ni prežeta s končnim ciljem — Bogom, je brez pomena in se ne zdrži. Vzgojitelju manjka pravzora, po katerem naj vzgaja mladega človeka in fantu manjka življenjskega ideala, po katerem naj stremi. Vsako drugačno vzgojevanje je le tipanje in iskanje, ker manjka Resnice, ki naj tvori središče in izhodišče moralnega življenja. Vsa brezverska svetovna naziranja so nezadostna, ker so delo ljudi samih, dočim je kršč. vera, nositeljica vse Resnice, Lepote in Dobrote, tista, ki daje življenju edini pravi cilj, mu kaže pota in nudi sredstva, da človek postane vreden svojega človečanstva. **Življenjski cilj se glasi:** Spoznavaj Boga, odloči se sam zanj, svojo dušo usposobi za večno življenje v Boga, izkazuj čast in slavo svojemu stvarniku! **Vzgojni in samovzgojni cilj:** Gospodstvo duhovne duše nad čutnim telesom, preobrazba duše na poti popolnosti po pravzoru božjem in najlepšem zgledu Kristusovem, življenje po božjih zapovedih in po Kristusovem nauku. Med verskim življenjem in med moralnim je taka ozka vez, da prepričana vernost brezpogojno ustvari moralno življenjsko pojmovanje in vodi tudi k moralnemu (čednostnemu) življenju. **Vera hoče zveze z Bogom, zato tirja celega človeka, kojega velik del tvori moralno življenje.** —

stori I. Delavskega konsumnega društva v Ljubljani, Kongresni trg 2, s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Določitev članskih prispevkov v zmislu okrožnice št. 4. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Volitev strokovnega odbora. 8. Slučajnosti.

Vse skupine, pri katerih se občni zbori še niso vršili, se pozivajo, da iste čimprej izvedejo. Vabila za občni zbor zveze bomo poslali vsem skupinam pravočasno.

ZVEZA PAPIRNIŠKEGA DELAVSTVA.

Skupina Dev. Mar. Polje.

Naša skupina je imela predzadnjo nedeljo 20. t. m. ob precejšnji udeležbi lepo uspeli občni zbor. Občni zbor je posetil glavni tajnik JSZ tov. Žužek, ki je v jedrnatem a ob enem zelo zabavnem govoru označil položaj delavstva v strokovnih organizacijah. Članstvo je vzelo vsa poročila odbornikov z zadovoljstvom na znanje ter jih odobrilo. Iz tajniškega poročila posnemamo, da je imel odbor v pretečenem poslovnem letu 18 sej in 7 shodov, 1 veselico in majniško proslavo z zborovanjem na prostem. Članstvo se je udeležilo tudi katoliškega shoda v Ljubljani. Skupina je imela dva mezdna boja z dobrim uspehom. Dalje se je borila v pretečenem letu v nebrojnih posredovanjih v prilog svojih članov, posebno pri krizi v papirni industriji, ki je trajala skozi dva meseca. Tudi drugače se je pomagalo članom, z naveti, s spisovanjem raznih prošelj in vlog na razne urade.

Iz blagajniškega poročila je razvidno, da je imela skupina v pretečenem letu dohodkov Din. 30.850,50, stroškov Din. 26.058,05, Saldo Din. 4.792,45, v hranilnici Din. 2.832,62, skupaj Din. 7.625,07. — Invetar skupine Din. 2.625.—

Članstvu je bil predložen tudi načrt o denarnem vzdrževanju papirniškega delavstva.

Pri volitvi odbornikov in zaupnikov kakor tudi drugih funkcionarjev, so bili ponovno izvoljeni dosedanj odborniki in zaupniki. H koncu se je občni zbor izrekel, da formalno pristopi vsak član tudi k politični organizaciji. Predsednik skupine je vabil delavstvo na socialna predavanja, ki se bodo vršila vsaki petek zvečer ob 8 uri, dalje na dramatično predstavo, ki jo vpripori Delavska zveza v nedeljo, dne 3. febr. 1924, in na predpustno veselico skupine dne 24. febr., ter zaključil lepo uspeli občni zbor z željo, da odbor in člani vzajemno delajo za prosep celokupnega delavstva.

Javni nameščenci.

Vabimo Vas, da pristopite k »Strokovni zvezi javnih nameščencev«.

Podrobna natančnejša pojasnila in pravilnik so Vam na razpolago v vpogled v pisarni Stari trg 2. I. vsak dan od 16. do 18. ure.

Pristopi lahko vsak aktiven ali vpokojen javni nameščenec in sicer do 1. februarja 1924 vsaki neglede na starost, po 1. februarju pa le taki, ki niso še prekočili 50. leto starosti. Pristopijo pa lahko tudi družinski člani (žena, otroci nad 10 let in starši). Razun tega lahko pristopi vsak član k podpornemu in posmrtnemu fondu. Vsi člani vživajo ugodnosti glede cenejših zdravniške pomoči, nabave cenejših zdravil, obleke, obutev, živil, pravnega varstva, gospodarskih potrebščin itd. Seznam tvrdk, katere nam nudijo precejšnje ugodnosti, so v pisarni ob uradnih urah in ob sobotah zvečer od 8. ure v kleti konz. društva na razpolago in v vpogled za prepis istih.

Člani podpornega fonda vživajo denarne podpore. Člani posmrtnega fonda imajo pravico do posmrtnine. Vabimo Vas tudi na redne tedenske seje odborov, zveze, oziroma družabne sestanke, ki so vsako soboto od 20. ure dalje v kleti Konsum. društva, Kongresni trg 2, kjer lahko zahtevate pristop in poravnate prispevke. Naročite si list »Pravica«, ki je obvezno glasilo te zveze oziroma vseh članov in v kateri so objavljeni vsi razglasi zveze. V prihodnji številki se prične objavljene poslovnik. Važnejše nujne zadeve objavimo po potrebi tudi v dnevniku »Slovenec«. Pripominjamo, da se je že dosti nameščencev in vpokojencev oglasilo, pogrešamo pa v naših vrstah še mnogo! Pristopajte pridno! V organizaciji je moč, v združenju pa uspeh!

Dopisi.

Iz Vevške papirnice.

V zadnji »Pravici« se nekdo pritožuje nad našim generalnim ravnateljem, radi njegove mogočnosti. Mi delavci to že nekaj časa sem čutimo. Na delavčev pozdrav se malokdaj zmeni. Kot dostojni ljudje vemo, da je treba spoštovati predstojnike, a kot taki zahtevamo tudi, da se dostojno ravna z nami. V nasprotnem slučaju bomo pa rekli po pregovoru: kakor se posojuje tako se vračuje.

Tistim delaveem, kateri so se zanimali glede afe-re radi lova na »sulce« bodi povedano, da se je v vse-spolšno zadovoljnost končala tako, da je društvo v Ljubljani izdalo seznam upravičencev lova v tovarniškem revirju. Mi smo to vže naprej vedeli. —

Vevče pri Dev. Mar. v Polju.

V papirnici v Vevčah imajo novega ravnatelja, pardon generalnega ravnatelja. V svoji nemški mogočnosti je baje navajen, da mu vsak, kdor ima pri njem opravke po vratarju pošlje vizitko. Drugače moraš brez pardona oditi, ali pa gosp. general zahteva, da se mu vse pismeno sporoči. Tako je menda prišel neki gospod iz Ljubljane, kateri je moral (ker ni imel vizitke) oditi.

Fužinski kovač je tudi jamral pred vratarjem, da je hočeš nočeš moral oditi. Župan iz Dobrunj pa menda kar dvakrat. Nekdo, ki je moral oditi.

Iz Zagorja ob Savi.

Kakor skoro povsod, tako se tudi pri nas bije boj. Ako bere človek razne neodvisne in bivše komunistične časopise — ostrmi! Delavci, ki so si bili včeraj najboljši prijatelji, so si danes najhujši sovražniki in zakaj? Radi strankarstva! Po časopisih se napadajo, razkrivajo drug drugega, očitajo si razne umazanije. — Lani po končani stavki je priromala v Zagorje po raznih ovinkih težko pričakovana »radikalija« toda tu ima smoto. Našlo se je menda toliko »razredno zavednih generalov« in na žalost tudi 3 ali 4 delavci-rudarji, da so s težavo sestavili nekak odbor. Sedaj čakajo na člane pa ji nemara ne bo. G. Miha pa sedi doma in gleda svoje paglavce, ki počenjajo take nemunosti. Ima prav, da se ne zanima. Vi pa zagorski »razrednozavedni proletarci« odprite oči in pogledajte Vaše sovražnike. Pogledajte Vaše voditelje. Ali niso baš oni Vaši največji sovražniki?? Njihovo geslo ni »Proletarci vseh dežel, združite se« ampak »Proletarci razdružite se«. Če se pri tepe k nam kakšen Furlan, Štefanovič, i. dr. ga imajo naš razredni ravedneži ali bolje »nezavedneži« za boga. Toda kmalu jim pokažejo ti delavski prijatelji svojo naklonjenost s tem, da jih speljejo na led in posledice moramo nositi vsi delavci. Vi pa delavci trpin, ki si res hočete izboljšati bedni položaj in imate že dosti grenkih prevar in izkušenj od Vaših strank in voditeljev, organizirajte se v organizaciji, ki je poštena in ta je **Jugoslovanska strokovna zveza rudarjev**. Naredimo si močno krščansko socialno organizacijo, ki res dela za naš dobrobit. Tu ne bodo imeli moči razni Furlani, Štefanoviči, Mlakarji in drugi koristolovci! Živela JSZR.

Zagorje ob Savi.

Pri našem rudniku imamo nekega g. Korošca. Sicer ne vem ali je paznik ali pisar, toliko pa vem, da je delavstvu zelo sovražen. On daje listke za deputatni premog od 9—10 ure. Če se kdo zakasni, ga ne dobi. Toda kaj to! Mož namreč zahteva, da mora vzeti delavec premog kar od kraja. Vsak ve, da pri deputatnem premogu leži vmes pol kamenja in blata in ta človek zahteva, da moramo tudi blato in kamenje za dobro vzeti in moramo biti zadovoljni, da sploh kaj dobimo. Sedaj pomislite: En kopač nakopije **dnevno** 10—30 vozičkov premoga, dobi pa **letno** (če je oženjen, drugače ne) 8 vozičkov deputata za svojo porabo. Kaj mislite g. Korošec, da delavec poleg svoje plače ne zasluži, da bi dobil vsaj čist premog?, da bi mu ga ne bilo treba polovico stran zmetati. G. Korošec sicer noče ljudi sam odganjati, ker ima sluge ali pa ker je mogoče previsok in se boji da bi kaka ženska ne naredila z njim tako, kakor je že enkrat ena z g. Lapornikom. Vas g. Korošec pa prosimo, da postopate v bodoče z delavstvom, kakor se spodobi. Tudi gospodje sluge, posebno znani možakar, čuvaj! Lozina naj bodo obzirni, drugače bomo primorani še kaj več izpregovoriti. Prizadeti.

Jesenice.

Na pobudo S. Z. T. D. so bile pozvane vse kulturne in gospodarske organizacije na pomoč Westfalskim Slovincem. Pozivu S. Z. T. D. se ni odzvala Narodna radikalna stranka, Jadran, straža in obe struji marksistov. Izvolili smo odbor, ki je določil, kako bomo pohiteli najhitreje na pomoč našim bratom v daljni tujini. Sestavili smo nabiralne pole in jih izročili »Orlicam«, ki so romale od hiše do hiše ter trkale na usmiljena srca, da priskočijo z milimi darovi na pomoč najbednejšemu stanu. Sestre Prevc, Smolej, Olip, Kočar so nabrale 2.562 Din., učence Župan, Sušnik, Rajner, Sitar pa 524 Din. Vsem darovalcem priskrba hvala. Ista hvala ss. Orlicam in mali deci za trud v njihovem delu. S tem so pokazale, da imajo čut do stiskanih bratov.

Pisec teh vrstic pa kliče ss. Orlicam in mali deci, pomagajmo trpečim, priskočimo na pomoč bratom Slovincem, rešimo jih uboštvu, ker s tem pokažemo, da je delavec potreben pomoči posebno v tujini in zavedajmo se, da vršimo stem tudi svojo narodno dolžnost!

Trbovlje.

»Pravica« je priobčila dopis iz naše občine glede podpore, ki jo je dala naša občina ljubljanskemu vseučilišču. Nekateri so ta dopis napačno razumeli. Zato povdarjamo, da nismo proti podpori. Tudi proti g. gerentu ni bil dopis naperjen. Vemo tudi, da moramo Slovenci v tej srbijanski državi plačevati davke in vse naše zavode vzdrževati z darovi, če nečemo postati popolni balkanci.

Hrastnik.

Zadnja številka »Pravice« je z dopisom iz Hrastnika precej razburila našo jaro gospodo, ki je bila v živo zadeta. Pravijo, da kadar kedo mačku na rep stopi, se oglasi. Gospod Drago je bil srčno zadet, tako, da je kar tri dni rentočil in razlagal ljudem nesrečo. Prepričeval je vsakega, ki ga je hotel poslušati, da to nikomur nič mar kako se kdo obnaša. Takoj, ko je »Pravica« dospela, je nastalo veliko povpraševanje. Vsak naročnik jo je moral večkrat naročiti. Nekateri so celo prepisali dopis ter ga drugim čitali. Ugibali so mnogi, kedo je dopis povzročil. Evo me, danes sem se podpisal. Ker ste socialisti tako napredni, da ste zvezani z naprednim demokrati ter z njimi sodelujete, se bom pri vas večkrat oglašil. Za danes dovolj. Kadar bode pa zopet imeli kako slično zabavo, ne pozabite mi poslati vabilo, ker drugače bom zopet rekel: »Nepovabljen, pridem sam, videti se pa ne dam. Kdor me videti želi, naj ima odprte oči. Bolfetov Pepi iz Hrastnika.

Hrastnik.

Ker je zadnja »Pravica« okrcala naše napredne puhle glave, je gospod »Drago« kar iz kalibra 42 streljal na tovariša Jankota Arnšek, čeravno on nima nobene zveze z omenjenim dopisom. Tov. Arnšek ni bil nič zadet in se dobro počuti.

Dr. Avgustin Juretič:

Potreba in meja socialne politike.

Dvoje tipov (vrst) socialnega zakonodajstva nam nudita Nemčija in Belgija. V Nemčiji se je razvilo ono, kar nazivljemo državni socializem, etatizem v socialni politiki. Država n. pr. hoče, da podrobno uredi odnos delodajalca in delojemalca; ona uvaja **državno** zavarovanje delavstva; hoče, da ima monopol na humaniteto itd. Socialno ozdravljenje pričakuje zgolj od zakona. V Belgiji pa, kjer je socialno zakonodajstvo enako lepo razvito, pa socialno zakonodajstvo preveča popolnoma drug duh — duh svobode. Država izdaja generalne zakone, toda pušča privatnikom in organiziranim skupinam široko avtonomijo. Tam n. pr. država upeljuje obligatno (obvezno) delavsko zavarovanje, toda prepušča popolno svobodo zavarovanja delavstvu, katero se poljubno zavaruje pri kateremkoli društvu si samo želi. Ta svobodni duh se kaže tudi drugod: v svobodnem ustanavljanju šol, za katere država predpisuje samo neke generalne zakone, prepušča pa organiziranim skupinam vzgojno smer.

Pregovor pravi: Čim slabši zakoni, tem slabša država. Ako hoče država detajlno (podrobno) urediti z zakoni socialno ekonomsko življenje, naj se to zgodi tedaj, kadar postane to življenje neznosno. Preveliko vmešavanje države v javno življenje **prinaša poleg tega** neke vrste okorelost v vse javno življenje. H koncu moramo povdariti tudi to, da so v državi še drugi faktorji, kateri zamorejo biti za socialno ozdravitev uspešnejši, kakor država sama n. pr. cerkev, stanovske organizacije, šola. Država mora tudi tem faktorjem omogočiti vpliv na socialno-ekonomsko življenje državljanov.

»S pravnostjo se utrjujejo postave« pravi latinec. Zamanj je vse socialno zakonodajstvo, ako ono nima oporišča v pravnem mišljenju in v npravnem čustvovanju državljanov. Z zakonsko besedo država ne more reformirati (preduriti) socialno-ekonomskega življenja. Rima niso rešili zakoni o prisilnih ženitvah.

Da ponovimo: socialne-gospodarske razmere v državi terjajo državno intervencijo v obliki — socialnega zakonodajstva. To socialno zakonodajstvo je poklicano, da dela za harmonijo interesov raznih stanov in mora imeti pred očmi blagostanje vseh slojev naroda. Državna intervencija v reševanju socialno-ekonomskih problemov bi bila pogrešena, ako bi bila prežeta s tendenco, da je državna naloga, da popolnoma nadomesti sile, ki tiče v posameznikih in organiziranih skupinah. Dolžnost države je samo, da povdarja principe (načela), da čuva nad neokrnjenjem pravičnosti ter da pušča prostano področje avtonomnega udejstvovanja posameznika in skupinam prihajajo v pomoč samo tedaj, kadar njihova moč ne zadostuje, pa obstoji nevarnost, da ne bodo deležni obče blaginje.

Najboljša socialna politika je ona, ki hkrati pobija i despotski državni socializem i liberalni individualizem držač se pri tem selzhelpe. (Narodna Politika, broj 291., g. 1921.)!

Drobiž.

Nove solnčne pege. Že nekaj mesecev opazujejo znameniti astronomi v zvezdarni Greenwich nove čudne izpremembe na solnčni obli. Na njegovi površini se namreč pojavljajo črne pege, ki rastejo od dne do dne, tako, da jih bo po mnenju strokovnjakov čez nekaj let lahko mogoče opazovati tudi s prostim očesom. Jasno je, da se na solncu odigravajo važne izpremembe, katerih si danes še ne moremo razložiti. Astronome čaka težka naloga, da ugotovijo te čudne izpremembe v izvoru naše luči.

New York. — Po statistiki ljudskega štetja je v Ameriki nekako 6.166.096 neomeženih žensk in deklet. Za vse te je dovolj mož in fantov, katerih je še celo 250 tisoč več kakor žena in deklet.

Chicago. — Leto 1923. je zahtevalo radi nepredvidne vožnje z avtomobili v Chicagi 725 človeških življenj. Ustreljenih v pijanosti, pretepih in ropih je bilo 270 ljudi. Od zavživanja strupenega žganja jih je umrlo 219. To samo v Chicagi. Koliko pa po drugih mestih!

Nekateri delavci imajo tako naravo, da niso zdravi, če jih kdo vedno ne vleče za nos. Med te spadajo tudi tisti slovenski delavci, ki se puste farbat od takih delavskih misijonarjev, ki zbirajo milijonske fondе v dobrih časih in v slabih, ko se delavci nahajajo na stankah istim figo kažejo.

Na agitacijo za Pravico!

Za pouk in zabavo.

Heinrich Heine.

Podoben dogodek beremo o nekem drugem mladem pesniku. Prišel je v uredništvo časopisa in je ponudil uredniku lepo pesem, naj jo priobči. Urednik ga je vprašal:

»Ali je ta pesem res Vaša?«

»Res.«

»Potem me pa zelo veseli, dragi gospod Heinrich Heine, da Vas imam čast poznati. Mislim sem, da ste že davno umrli.«

H. Heine je bil velik nemški pesnik. Živel je od leta 1799 do 1865, od l. 1831 naprej v Parizu. Krasna je njegova »knjiga pesmi« — das Buch der Lieder — ki jo prištevajo najlepšim biserom literature. Od Heineja si je bil mladi mož ono pesmico izposodil.

Dolgo študiranje.

Sredi šolskega leta so združili dva razreda v enega. Profesor zgodovine ni bil v obeh razredih isti in je učil zgodovino sedaj profesor prejšnjega a oddelka. Poznati pa tudi svojih starih učencev ni in je nekoč enega vprašal: »Koliko časa si že tukaj?« — »Od Kristusovega rojstva.« — Namreč od takrat, ko smo jemali zgodovino tiste dobe —

»Torej ne od stvarjenja sveta?«

»Ne; pač pa sta moja dva soseda že od takrat tukaj.«

Pričujočnost duha.

Teolog K. F. Bahrđt (1741—1792) je imel v Lipskem prvo svojo pridigo. Prav sredi pridige je nastala huda nevihta in treščilo je v cerkev. Tako se je ustrelil, da ga je zapustil spomin; ni ga pa zapustila pričujočnost duha. Preudarno in zavedajoč se svojega duhovskega dostojanstva je zaprl sveto pismo in je šel s prižnice dol z besedami: »Če govori Bog z neba, mora človek umolkneti.«

KAJ PRAVI UREDNIK.

D. M. v Polju. En dopis sem skrajšal in izprememil, bilo je preveč. Prav pa je, da ste tako pridni, samo jeziti se ne smete, če kaka stvar izostane, ali pa je preložena. Moramo računati s prostorom.

Trebnje. Na Vaš dopis smo posredovali pri podjetju in rekli so nam, da bodo ugodili. Zaenkrat naj vlijeta: Bolja kratka sprava, kot dolga pravda, bomo deli, če bo zadostovalo. Novega pa niste nič poslali, čeprav ste obljubili, da bo za vsako številko kaj.

Zahtevajte »PRAVICO« po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih!

PODRUŽNICE:

Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. :

TELEFON št. 57 in 470.

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 10

(v lastni palači vis-à-vis hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najboljše tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din., - vloge nad 100.000.000 Din.

EKSPOZITURA: Bled.

Interesna skupnost: Gospodarska banka d. d. Novisad.

Račun poštno-ček. urada: za Slovenijo št. 11.945, v Zagrebu št. 39.080.

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.